

M D A G

MULTIDISCIPLINARY
APPROACHES WITH GEOGRAPHY

Başvuru 09.01.2023 Received | Kabul 11.03.2024 Accepted
E-ISSN: 2980-1141 | <https://www.mdag.com.tr>
Cilt 2, Sayı 1 (2024), ss. 59-72
Doi., 10.29329/mdag.2024.649.5

Atf Bilgisi / Reference Information

Alikulova, M., (2024). Coğrafi Çevrede Eğitim Yöntemlerinin Aksiyolojik Yaklaşımlarla Tarihsel-İlerici Analizi. *Multidisipliner Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi*, 2(1), 59-72, <https://doi.org/10.29329/mdag.2024.649.5>

Coğrafi Çevrede Eğitim Yöntemlerinin Aksiyolojik Yaklaşımlarla Tarihsel-İlerici Analizi

Axiological Approaches to the Historical-Progressive Analysis of Educational Methods in the Geographical Environment

Mukhayo Alikulova

Araştırmacı Dr., Şebrişabz Devlet Pedagoji Enstitüsü, mukhayyoalikulova@gmail.com

ÖZET

Günümüzün şiddet dolu zamanlarında kişisel eğitimde ailenin önemini vurgulamak, gençlere aileye değer vermeyi öğretmek ve pedagojik yönde eğitim gören gençlere aile pedagojisinin özünü aktarmak önemlidir. İnsandaki tüm iyi niyet, erdem, değerler, vatan sevgisi, anne-babaya saygı, çalışkanlık, cömertlik vb. ilk olarak ailede şekillenir. Özbek ailesi asırlardır süregelen güçlü manevi değerlerini koruyarak gelecek nesillere aktarıyor. Ailede sağlıklı bir atmosfer ve büyükler arasında iyi ilişkiler varsa, bu tür ailelerde yetişen gençler hiç şüphesiz anne ve babasına hürmet eden, büyüklerine hürmet eden, kalbi ve dili temiz insanlar olarak yetişecektir. Çocuk sahibi olacak kadar şanslı olan her ebeveyn, çocuğuna sonsuz sevgi göstermek, yaptığı işlerle, başarılarıyla gurur duymak, ülkesinin sadık bir vatandaşı olmak ister. Anne-babalar çocuklarının bilgili olmasını, aydınlanma yolunda yürümesini ve dürüst çalışmasını isterler ve bu konuda yorulmadan çalışırlar, çocuğuna iyi bir eğitim verebilmek için çabalarlar.

Bugün, genç nesile aile değerleri ruhuyla eğitim vererek ebeveynlerini ve Anavatanını sevmeyi öğretmek ve onları sıkı çalışma ve insancılık konusunda eğitmek için ebeveynler ve yetişkinler örneğini kullanmak acil bir pedagojik sorundur. Özellikle günümüz gençliğinde aileye ilişkin kolektif bilginin oluşturulması konusu devlete, topluma, mahalle ve eğitim sistemine, anne-babaya düşen sorumlu bir görevdir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Aile, Çocuk, Çevre.

ABSTRACT

In today's times filled with violence, emphasizing the importance of personal education within the family, teaching young people to value their family, and conveying the essence of family pedagogy to young people studying in the pedagogical field are crucial. All good intentions, virtues, values, love for the homeland, respect for parents, diligence, generosity, etc., first take shape within the family. The Uzbek family has been preserving its strong spiritual values for centuries and passing them on to future generations. If there is a healthy atmosphere in the family and good relations among the elders, undoubtedly, the young people raised in such families will grow up respecting their parents and elders, becoming individuals with clean hearts and language. Every parent fortunate enough to have a child wants to show endless love to their child, to be proud of their deeds and achievements, and to have them be a loyal citizen of their country. Parents want their children to be knowledgeable, to walk on the path of enlightenment, and to work honestly, and they tirelessly work towards this, striving to provide a good education for their child.

Today, using the example of parents and adults to teach the young generation the spirit of family values, to teach them to love their parents and their Motherland, and to educate them on hard work and humanity is an urgent pedagogical issue. Especially, the creation of collective knowledge about the family among today's youth is a responsible task that falls on the state, society, neighborhood, educational system, and parents.

Keywords: Value, Family, Child, Environment.

GİRİŞ

Milli değerler güçlü bir aile desteğidir. Aile, toplumumuzun temel halkası, halkımızın güzel geleneklerini ve değerlerini koruyan kutsal ve mucizevi bir mekandır. İyiliğin ailede başladığını, oradan mahalleye taşındığını, topluma yayıldığını söylemeleri boşuna değil.

Tüm dünyada aile kurumundaki krizin olumsuz yansımaları, evliliklerdeki istikrarsızlıklar, aile ayrılıklarının artması, evlilik dışı çocuk doğumlarının artması, çocukların eğitiminin ihmal edilmesi, ailelere saygısız muamele edilmesi gibi sorunlar yaşanıyor. Yaşlılar artıyor. Bu tür menfi kötülüklerin önüne geçebilmek için aileleri güçlendirmeli, genç nesilleri milli değerler ruhuyla eğitmeli, gençleri aile hayatına hazırlamalıyız. Bunun için toplumda ve ailede sağlıklı ve istikrarlı bir sosyo-ruhsal ortamın oluşturulması gerekmektedir.

Değerlerin, her milletin ve halkın kimliğinin gerçekleşmesinde ve korunmasında eşsiz bir rol oynadığı, halkımızın binlerce yıllık zengin tarihi, manevi mirası, yaşam tarzı ve hayat görüşünden bilinmektedir. Tarihimize baktığımızda ailede bireyin eğitime yönelik aksiyolojik yaklaşımları görürüz.

Orta Asya'da aile eğitimi ile ilgili görüşler ilk çağlardan itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır. Özbek folkloru örneklerinin içeriğinde bu konu açıkça görülmektedir: efsaneler, masallar, bilmeceler, atasözleri, benzetmeler, destanlar. Bu pedagojik değerlerde çocuk eğitime ilişkin fikirler benzersiz bir şekilde ifade edilmektedir.

Folklor, içerik çeşitliliği ve yüksek fikirleriyle yazılı edebiyattan ayrılır.

Çocuk folkloru genellikle yetişkinler tarafından yaratılır ve bazı durumlarda çocuklar oyuncaklarından yola çıkarak alla'yı, şarkıları ve oyuncakları kendileri örerler. Bütün bunlar hep birlikte yalnızca iyi eğitimi teşvik eder. Çocuk folklorunun pedagoji ile bağlantısı en başından başlar.

Alla bir şarkı

Alladır hayattaki en sevdiğim şarkıdır.

Anneler yürekten şarkı söyler.

Çocuğa uzun bir ömür diliyorum

Kalbinizin niyetini Allah'a ekleyerek.

Bu hangi sektör, bilmiyordum.

Bunu anlatacak kelime bulamadım

Allah'ı dinleyerek büyüdüm

Hastaysam Allah'ı dinleyerek iyileşirim!

Yaşlı olsun, genç olsun duymuş, onun etkisi altında büyümüş, olgunlaşmış, olgunlaşmış, insan olmuştur. Alla, halk sanatının en yüksek örneği olarak kabul edilir. Annenin düşünceleri, hayal gücü, iyi niyetleri, özlemleri ve parlak bir gelecek için mücadelesi Alla'da ifade edilir. Allah bir millet seçmez, sözlerini anlamasa da, onun melodisini duyan her insan başını sallar, beşik gibi hafifçe sallanır, dinlenir, kendini tanır, çocukluğunu, yaptığı hataları düşünür. hayat ve eksikliklerini düzeltmeye çalışıyor.

Alla eski bir halk şarkısıdır. Allah ve beşik uyum içinde yürürler. Büyük alim Ebu Ali ibn Sina bu konuda şöyle demiştir: - ...bir çocuğun müşterisini güçlendirmek için ona iki şey uygulanmalıdır. Biri çocuğu yavaşça sallamak, diğeri ise onu uyutmak için alışkanlık haline gelen müzik ve ninniler. Bu ikisinin kabul miktarına bağlı olarak çocuğun bedeniyle beden eğitimi, ruhuyla da müziğe yeteneği oluşacaktır. Bunu yürekten hisseden bir anne, bebeğini sevdiği ve saygı duyduğu her şeyin üstünde tutar ve şöyle der:

Sen bahçemin baharısın

Sen benim hayatımın ekmeğisin

Sen benim kalbimsin

Anne sevgisi, ala-yo, ala.

Genellikle bir annenin birçok hayali vardır. Kalbindeki tüm iyi niyetlerle şarkı söylüyor. Çocuğun öncelikle vatan evladı olarak yetişmesi gerekiyor.

Folklorda atasözleri ön plandadır. Halkın oluşturduğu çok kısa, derin ve kapsamlı cümlelere atasözü denir. Bir atasözü, insanların, birkaç neslin bilgeliğinin ve yaşam deneyiminin ve onların bilgeliğinin sonucudur. Atasözleri, hayatın acısını tatmış, hayattaki olaylara akıl gözüyle bakan, vicdanlı, asil, çalışkan bir insanın, bir olayın, bir kişinin veya bir eserin sonucunu anlatır. Bu sonuç birileri için (özellikle çocuklar için) yol gösterici olabilir. Atasözleri, insanın zekasının, sosyo-tarihsel tecrübesinin, mücadelesinin ve çalışmasının sanatsal bir ifadesi olarak yaratılmıştır. Atasözleri, ana dilin en ince sanatsal özelliklerinin bilinmesine ve kelime dağarcığının artmasına yardımcı olan bir araç görevi görür. Gözlemlerimizden hemen hemen tüm atasözlerinde, her şeyden önce çocuk eğitimi - görgü kurallarının yattığı sonucuna vardık. Halk atasözlerinde iyilik, dürüstlük, doğruluk ve doğruluk yüceltilir, kötülük, yalan ve sahtekarlık kınanır.

Örneğin Özbek halk atasözlerinde çocuğun kıymeti, çocuğun aileye neşe getirdiği, çocuklu evde kavga ve kavganın olmayacağı anlatılır: "Çocuklu ev pazardır, Çocuksuz ev mezardır", "Çocuklu ev cennettir, çocuksuz ev nimettir." "Çocuklu ev ayıp, çocuksuz ev zindandır", "Çocuklu evde konuşulmaz", "Çocuklu evde kavga olsa da yabancılaşma olmaz", "Çocuklu evde sır olmaz", "Evde hırsızlık" çocuklu hayır", "Çocuklu evde dedikodu olmaz", "Çocuklu evde dedikodu olmaz" vb.

Aynı zamanda insanımız, eski çağlardan beri çocuklarının terbiyesi ve ahlaklı yetişmesi için aile içinde pek çok atasözünü kullanmıştır. Bu tür atasözlerinde çocuğun ahlakı, ailenin süsü, anne-babanın yüzü olarak kabul edilir. Çocuklara "İlk selam, güzel söz", "Bir büyüğünü tanı, bir küçüğünü tanı", "Çocuk kıymetlidir, terbiye ondan kıymetlidir", "Olmayan evde" şeklinde nasihatlerde bulunuldu. baş, baba ayağa kalkar ve ölür." güzel söz", "Yalnız çocuğa susmazsan çoğalır", "Büyüğe selam ver, küçüğe bir söz ver", "Yalnız çocuğa susmazsan çoğalır." büyük şeref - küçük hizmette", "Büyüğe büyük dersden gider, küçük büyük dersden bir yetişkine yeter", "Büyük utangaç olunca küçüğe dokun ", "Çok oynayan çocuk elden gözüdür", "Nezakat piyasada satılmaz", "Nezakat altından pahalıdır", "Kibar çocuk elinden takdir edilir", "Kibar bir oğlan gökyüzünde bir yıldızdır, kibar bir kız ise yakadaki bir kunduzdur", "Kaba sayfa almayın", "Altın almayın, nezaket alın, Kibarlık altın değil midir", " Annene karşı nazik ol, babana karşı sessiz ol", "Annesi seni öven kızı yanına alma, seni öven kızla da birlikte olma."

Halk şiirinin en zengin ve renkli türlerinden biri masaldır. Halkın yarattığı pek çok masalda çocukların eşsiz yaşamı atlanmamıştır. Hatta farklı yaşlardaki çocuklar için pek çok özel masal yaratılmıştır. Halk masallarında vatani gözbebeği gibi koruyan muhteşem kahramanlar yüceltilir; kadın hakları korunuyor; uzun mesafeler yakınlaştırılır; insanların karakterindeki kötü alışkanlıklar ve istenmeyen ahlaksızlıklar eleştiriliyor; yiğitlik, maharet, yiğitlik, çalışkanlık, dürüstlük, sadakat ve cömertlik fikirleri yüceltilir.

Masalların önemli özelliklerinden biri de insanın hayatıyla, mücadelesiyle, tarihiyle, manevi dünyasıyla, dünya görüşüyle, gelenekleriyle her zaman yakından bağlantılı olması, insanlara ahlaki ve manevi yol arkadaşı olmasıdır. Peri masalları, insanın ruhsal ve fiziksel gücüne olan inancın ruhuyla doludur ve doğadaki ve sosyal yaşamdaki düşman güçlere karşı mücadelede her zaman olumlu güçler kazanır. Halk masallarında, yaratıcılarının dünya görüşü, ahlaki normlar ve sosyal açıdan önemli diğer konular oldukça çözülmüştür. Masallar sade ve anlaşılır olduğundan okuyucuya hızla ulaşır. İnsanın sosyal ahlaki normları da bunlar aracılığıyla oluşur. Aynı ailede çocukların çok yönlü bireyler olarak yetiştirilmesinde masallardan etkin bir şekilde yararlanılmış ve çocuklara küçük yaşlardan itibaren masallar anlatılmıştır. Bu tür masallar arasında "Zümrüt ve Kıymetli", "Ur Tokmok", "Açgözlü Zengin", "Sihirli Şamdan", "Üç Erkek ve Kız Kardeş", "Çobanın Kızı", "Kral ve Karınca", "İhtiyar Adam" yer almaktadır. ve Kurt", "Tilki ve Turna", "Altın Karpuz", "Aslan ve Durroj", "Gurur Tavşan", "Aç Kurt", "Küçük Kahraman", "Çarpık ve Doğru" gibi birçok masal yer alabilir. Çocuklar bu masalları dinleyerek insanlara iyilik yapmalı; çalışkan, misafirperver, cömert ve açık fikirli olmanın

gerekli olduğunu, millette daima cesur, asil, vatansever insanların olacağını bilincindedirler.

Bu dönemde halk pedagojisinde çocuk eğitiminde açıklama, örnek, alışkanlık, yalvarma, dilekleri ifade etme, yalvarma, nasihat etme, ikna etme, teşvik etme, onaylama, teşekkür etme, dua etme, yasaklama, azarlama, alay etme, zorlama, azarlama, lanet etme, tehdit etme ve özür dileme etkili bir şekilde kullanıldı.

Bu sorunun cevabını arayan insanlar tarafından bilmece, bulmaca gibi zihinsel oyunlar yaratılmıştır. İnsanlar aynı zamanda bilmecelerin de yaratıcılarıdır. Bilmeceler insanla, sosyal yaşamla ve doğa olaylarıyla yakından bağlantılıdır ve her zaman gerçek gerçekliğe dayanır. Bizi çevreleyen maddi dünyadaki çeşitli şeyleri yansıtır. Her bilmece kendi biçimi ve içeriğiyle bağımsız bir çalışmadır. İçinde felsefi, tarihi, etnografik işaretlerin, kavramların, olayların özü son derece güzel, mecazi ifadelerle yansıtılmıştır. her bilmece evlilikle yakından bağlantılıdır. Çevremizdeki eşyaların sanatsal ve estetik yönleri, insanların gelenekleri buluntulara yansıyor. Doğayı, doğal olayları ve şeyleri karşılaştırarak varlığın ve onda var olan şeylerin özünün daha iyi anlaşılmasına büyük ölçüde yardımcı olur.

Folklorun en zengin türlerinden biri olan bilmece iki bölümden oluşmakta olup, bilmecenin ana kısmı olan cevap, şaşkın nesnenin adını görüntüler aracılığıyla anlatmaktır. Soru-bulmaca kısmı, doğayı, doğa olaylarını ve şeyleri, genel olarak nesnelere, imgeleme, karşılaştırma, benzetme yoluyla, sanatsal bir dokunuşla şaşırtmaktan oluşur. Bilmece, var olan her şeyi ve olayları, bunların çeşitli tezahürlerini içerir. Bilmece şu anda bile ideolojik ve eğitimsel değerini kaybetmedi. Şimdi bile çeşitli şeyler ve olaylar hakkında yeni bilmeceler yaratılıyor. Bilmeceler özellikle çocukların düşünme yeteneğini geliştirmeye, belli bir fikri sanatsal bir şekilde ifade etmeye, onlara akıllı ve becerikli olmayı öğretmeye yardımcı olur.

Aile eğitimine yönelik yaklaşımlar eski yazılı kaynaklarda da dile getirilmektedir. Özellikle ilk yazılı kaynak olan "Avesta"da insanın gelişiminde çalışma, iyilik, insanlık, saflık, hoşgörü gibi niteliklerin önemi derinden ifade edilmektedir.

Vatani sevmek, yaşadığı toprağı korumak, vatana sahip çıkmak, aileye inanmak gibi düşünceler de vardır ki bunlar genç nesilde aileye olan inancın oluşmasında hiç şüphesiz büyük önem taşımaktadır.

Kutsal din olan İslam'ın milletimizin maneviyatına ve ruhuna olumlu etkisi son derece büyüktür. Çünkü İslam dini her zaman her millettten insanı gerçek imana, iyiliğe, ahlaki saflığa ve manevi olgunluğa çağırır. İslam'da aile bir değer olarak kabul edilir. Örneğin hem erkeklerin hem de kadınların aile kurması teşvik ediliyor ve evliliğin kutsallığından bahsediliyor.

İslam'da kadının haklarının ilki, kocası tarafından iyi ve adil davranılmasıdır: "Kadınları iyilikle evlendirin. Eğer siz onları sevmiyorsanız, belki Allah, sizin hoşlanmadığımız şeylerde nice güzel şeyler yaratır!" (Nisa Suresi, 19. ayet) [7]

Ailede bir insanın kâmil insan olabilmesi için yetiştirilmesi, toplumun kalkınmasında ailenin rolü ve önemi, ailede çocukların eğitim şekil ve yöntemleri, kişinin toplum içinde sosyalleşmesi gibi konular ele alınmıştır. uzun zamandır toplumun en ileri insanların, bilim adamlarının, büyük bilim adamlarının ve bilgelerin dikkati merkezde olmuştur.

Ebu Nasr Farabi, Ebu Rayhan Beruni, İbn Sina, Yusuf Khos Hajib, Mahmud Kaşgari, Kaikovus, Alisher Navoi, Babur, Muqumi, Furqat, Zavqi, Uvaisi, Nadira, Abdullah Avloni, Mahmudhoja Behbudi, Fitrat Pek çok bilim adamı eserlerinde,

Doğulu düşünürler eserlerinde, kişinin yetiştirilmesinde ve gelişmesinde, özellikle de kişinin zihinsel ve ahlaki gelişiminde aile ve aile eğitiminin rolünü çok takdir etmiş, ebeveynlerin ve yetişkinlerin yol gösterici ve eğitimci olduğunu belirtmişlerdir. Bunlar yalnızca ailede geliştirilebilecek bir takım nitelikleri içerir: nezaket, çalışkanlık, dürüstlük, saflık, cesaret, nezaket, vatanseverlik, dürüstlük, insancılık.

Örneğin Ebu Nasr Farabi, bireyin mükemmelliği, toplumun gelişmesindeki yeri, eğitim ve ahlaki

düzenleme yöntemleri konusundaki pedagojik görüşlerini felsefi görüşleriyle ortak bir şekilde eserlerinde dile getirmiştir. Farobi, "Erdemli İnsanların Şehri" adlı eserinde, insanların sosyal yaşamdaki ihtiyaçlarını karşılamak için topluluk ve toplum içinde bir araya geldiklerini belirtmektedir. Ona göre toplumlar tam ve eksik toplumlar olarak ikiye ayrılabilir. Buna karşılık, tüm toplum üç türe ayrılmıştır: büyük bir topluluk, ortalama bir topluluk ve küçük bir topluluk. Büyük toplum, yeryüzündeki bütün yerleri ve yaşayan insanların topluluğunu kapsıyorsa, ortalama toplum, bir milletin temsilcilerinden oluşur. Küçük bir topluluk, bir veya başka bir şehrin sakinlerinin oluşturduğu bir dernektir.

Eksik toplumlar - köy, mahalle ve aile toplulukları. Aile en küçük toplumdur. Mahalle ve köy şehre aittir ve köy topluluğu da şehir sakinlerine hizmet eder (ürün dağıtmak için). Mahalle şehrin bir parçasıdır, sokak ise mahallenin bir parçasıdır. Bir ev (ev) bir sokağın parçasıdır. Şehir bir ülkenin parçasıdır. Halklar farklı ülkelerden oluşan küresel bir topluluktur. [1]

Ayrıca Farobi bu eserinde şöyle yazmıştır: "Gerçek mutluluğa ulaşmak için birbirine yardım eden ve iyi işler yapan insanların yaşadığı bir şehir, erdemli bir şehirdir, yani erdemli insanlardan oluşan bir şehirdir. "Bütün şehirlerde mutluluğa ulaşmak için güzel ve hayırlı işlerde birbirlerine yardım eden insanlar erdemli yani erdemli insanlardır" dedi. [1]

Gerçekten de erdemli insanlardan oluşan bir şehrin inşasında en küçük toplum olan ailenin rolü büyüktür. Herhangi bir toplumu yalnızca aile mutluluğa götürür, içinde yalnızca iyi ve güzel şeyler yapılır.

Farobi'ye göre toplumda herkesin bilgili ve akıllı olması gerekir. Bunun için ailedeki gençlerin çocukluktan itibaren ilim kazanmaya ilgi duymaları, sağlıklı ve ahlaklı yetişmeleri gerekir: "Kim ilim ve hikmeti istiyorsa küçük yaşta başlasın, sağlıklı olsun, güzel ahlaklı ve güzel ahlaklı olsun. Sözünde dursun, kötü işlerden uzak dursun, ihanetten, entrika ve hileden uzak dursun, takvalı olsun, bütün kanun ve kanunları bilsin, ilim ve belagat sahibi olsun, bilgin ve bilgelere hürmet etsin, öğrensün ve millet malını esirgesin. ilim, bütün gerçek, maddi şeyler hakkında bilgi edinsinler." [1]

Allame, akıllı bir insandan bahsederken ona şu tanımı verir: "Akıllı insanlar, erdemli, keskin fikirli, faydalı işlerle meşgul olan, gerekli şeyleri keşfetme ve icat etme konusunda büyük bir yeteneğe sahip olanlardır: kötü işlerden uzak dururlar. . Bu tür insanlara akıllı denir. Kötülükleri icat edecek zekaya sahip olanlara akıllı denilemez, onlara düzenbaz ve düzenbaz denilmesi gerekir." [1]

Ebu Rayhan Beruni büyük bir Özbek düşünürü, Orta Çağ'ın büyük alimlerinden biridir. Beruni'ye büyük ün kazandıran eser Mineraloji'dir. Bu tez, kendi dönemi için Orta Asya ve Orta Doğu'da ve hatta Avrupa'da mineraloji alanında en iyi, benzersiz çalışma olarak kabul ediliyor. Onun bu tür eserlerinde insanın şahsiyetinden, olgunluğundan, zekasından, sabrından, tevazuundan, güzelliğinden, saflığından bahsedilir. Bu eserinde babanın aile kuran kızlara şu tavsiyesini aktarıyor: "Kızım! Tanıdığınız evinizden çıkıp, tanımadığınız bir eve giriyorsunuz. Gelecekteki kocanızın tüm niteliklerini bilmiyorsunuz. Sen yer olacaksın, o da gök olacak. Yani sen ona öyle davranırsan, onun karşısında yer kadar mütevazî olursun, o da gök kadar asil olur. Gökyüzü şifalı yağmurlarıyla yeryüzünü yeşerttiği gibi, sevgisi ve şefkatiyle de sizi sevindirir. Ve eğer onun cariyesi olursan, o da senin hizmetkarın olur. Kocanız sizden sadece yumuşak ve tatlı sözler duysun; onun huzuruna dar veya eski elbiselerle, yüzünüz süssüz ve saçlarınız dağınık olarak oturmayın. Abdullah ibn Cafer adında bir baba, kızıyla evlenirken şöyle diyor:

- Kıskançlıktan kaçının çünkü o ayrılığın anahtarıdır. Kocanıza kin beslerseniz nefret uyandırır. Kocanıza iyilik yapmanız, her türlü büyüden daha hayırlıdır ve güzel kokulu şeylerin başında gelen suyu kullanmanız daha iyidir." [5].

Beruni, görüşlerinde aile huzurunun akıllı, basiretli ve iyi eğitilmiş kadınlarla bağlantılı olduğunu vurguluyor. Güçlü bir manevi kaleyle çevrili bir ailede büyüyen her kız, toplumdaki çeşitli ahlaksızlıkların kurbanı olmayacaktır. Ayrıca gelecekte olgun potansiyeli olan çocuklar yetiştirebilecek.

Ebu Ali ibn Sina, aile ilişkileri konularındaki dikkat çekici görüşleriyle öne çıkan düşünürlerden biridir. Alloma'nın özellikle kadınların hayatta nasıl olması gerektiğine dair değerli düşünceleri hiçbir zaman güncelliğini kaybetmeyecek. "Afsofi Behtarın Zhanho" adlı eserinin "Tadbiri Manzil" bölümünde kadınların güzel davranışlarından söz etmekte ve bu eserde kadınların aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır:

1. Bilgili olun.
2. Dine inanmalıdır.
3. Utangaç ve utangaç olmasına izin verin.
4. Doğanız gereği cesur olun.
5. Kocasını çok sevsin.
6. Doğumu ve çocuk yetiştirmeyi düşünmesine izin verin.
7. Ezmeyin.
8. Kocasına itaat etsin.
9. Dürüst, alçakgönüllü ve basiretli olun.
10. Asla onurunu lekelememelidir.
11. Kocasına karşı dikkatli olmak, ona saygı göstermek ve nazik olmak gerekir.
12. Görevini, görevini iyi bilsin.
13. Eşinize ev eşyalarını nasıl doğru ve tasarruflu kullanacağını bildirin.
14. Kocasının eksikliklerini fitratı ve güzel yönleriyle aşsın.[10]

İbn Sina'ya göre kadın akıllı olmalıdır, ancak o zaman kocasının güvenilir bir dostu ve sempatzanı olur ve sadakatsizlik aileyi yok eder. Ailede çocuk yetiştirilmesinden bahseden İbn Sina, çocuk yetiştirmenin çocuğa güzel bir isim vermekle başlaması gerektiğini söylüyor.

Alloma'ya göre bebeklik döneminde çocuğu çeşitli olumsuz etkilerden korumak, onunla ilgilenmek babanın görevidir ve çocuğa altı yaşına geldiğinden itibaren basit görevleri yerine getirmesi öğretilmelidir. Ancak bu eylem çocuğu aşırı strese sokmadan dikkatli bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Aynı zamanda çocuğun görevi tamamlamaya olan ilgisini artırmak da önemlidir. İbn Sina, öğretmenlerin ve eğitimcilerin çocukları sevmesi, saygı duyması ve onlara nazik davranması gerektiğini söyledi.

Yusuf Yusuf Khos Hajib Balasoguni'nin "Kutadgu Bilig" adlı eserinde aile konusuna özel önem verilmektedir. Örneğin eş seçerken hangi niteliklere ve niteliklere dikkat edilmesi gerektiği, aileyi yönetmede insan davranışının rolü, evlilik ilişkilerinin normları, müreffeh bir yaşam sürmenin önemli yönleri hakkındaki düşüncelerini özetledi. [12]

Yusuf Khos Hajib, "Kutadgu Bilig" adlı eserinde gençlere çocukluktan itibaren ilim öğretilmesinin gerekliliğinden şöyle bahseder:

Eğer bana çocuğumu tut dersin, bu bilgeliğin yoludur.

Küçük yaştan itibaren doğru bilgiyi edinin.

Düşünür, "Bir çocuk küçük yaşlardan itibaren ilim öğrenirse algısı gelişir, zekası artar" diyor. [12] Eğitim ile ilim arasındaki farkı açıklayarak ikisinin bir arada insanı yücelttiğini söylüyor:

Bir adam her ikisinden dolayı harikadır,

Onlar her zaman haklıdırlar.

Bilgili adam canavardır,

Hangisi daha büyük, söyle bana?

Düşünür bu eserinde ebeveynlere çocuk eğitimine ciddi bir yaklaşım göstermeleri ve iyi bir öğretmen seçmeleri gerektiğini şöyle anlatmaktadır:

Eğer bir erkek ya da kız doğarsa bunu bilmelisin

Evde eğitim alın, başka yerde değil.

Elbette iyi bir öğretmen seçin.

Oğlan ve kız kötülükten uzak, temiz büyüyecek mi?

19. yüzyılın ikinci yarısında yaşayan ve yaratan doğulu düşünürlerden Ahmad Donish, "Navodir ulvaqoye" ("Nadir olaylar") adlı eserinde "Evlilik adabının tanımı, evlilik koşulları, anne-baba ilişkisi" konularını detaylı bir şekilde anlatmıştır. kayınvalide ve gelin düşmanlığı". Düşünürüne göre insanın belli bir yaşa geldikten sonra aile kurması ve evlenmesi gerekmektedir. Elbette bu dönemde kişi aile, aile mutluluğu, evlilik, çocuklar, ebeveynlik görevleri hakkında anlayış kazanır. Aslında bilge, bir kadını sevmenin ve saygı duymanın her erkeğin görevi olduğunu söylüyor. Aile mutluluğu, insanların hayallerini ve hedeflerini gerçekleştirerek yaşamaktır. Akhmed Donish, aile mutluluğunun daha çok eşlere bağlı olduğu fikrini detaylandırıyor, çünkü bir erkek için dürüst bir eşten daha büyük bir nimet yoktur, ailedeki uyumu, uyumu ve uyumu ve bunun yanı sıra güdülerini sürdürmek onların elindedir. bir aile kurmak için. [4]

Kaykovus Unsurulmaoni - 63 yaşında oğlu için yazdığı Kabus adlı eserinde oğluna sosyal hayatın tüm yönlerini gösteriyor. Zenginlikten ziyade çocuğuna nasihat bırakmayı tercih ediyor. Bu çalışmanın geniş anlamda aile içinde çocuk yetiştirmeye yönelik olduğunu söylemek yanlış olmaz. Eserdeki ana fikir, gençleri kâmil insan olarak yetiştirmek, çocuklara anne ve babalarına saygı ve sevgiyi öğretmek, onları mesleklerde yetiştirmek, insanlarla dostane ilişkiler kurmak ve sağlıklı bir yaşam tarzı konusunda eğitmektir. birçok konunun yorumlanması. Bu konudaki düşünceleri pandnamanın "Ebeveyn Haklarının Hatırlanması" bölümünde şöyle anlatılıyor: "Eğer her çocuk zeki ve bilgeyse, anne-baba sevgisini göstermekten çekinmemelidir." Bu konuda "Ne ekersen onu biçersin" atasözünü kullanır ve bu önemli atasözünden yola çıkarak ailede çocuk yetiştirmenin uygun olduğuna inanır. Kaikovus, Kabus adlı eserinde çocuğuna nasihat ederken, bu konuda meslek edinmenin önemini defalarca tekrarlıyor: "Ey çocuk, şunu bil ki, mesleği olmayan insan her zaman faydasız bir sözdür ve kimseye faydası yoktur. teslim etmemek Bildiğiniz gibi Khorı Mughal'ın derisi var ama gölgesi yok. Vasıfsız bir insanın bile ne kendine, ne de başkalarına faydası vardır." [8]

Kaikovus, bir zanaatkarın insanı zirveye çıkardığını ve bir zanaatkarın her zaman değerli olduğunu dile getiriyor: "Genç, yaşlı herkese bir zanaat öğretmek zorunludur ve bir zanaat öğrenen kişi yaşlılarından daha yüksek bir rütbeye sahip olacaktır. Çünkü kendinizde bir beceri görürseniz ve akranlarınızda en iyi kaliteyi göremezseniz, sizi ve kendilerinden daha üst sıralarda yer alırlar. Bir sanatkârın üstün olduğunu, fazilet ve sanat itibarıyla, şeref ve makamının diğerlerinden daha üstün olduğunu bilerek, eskisinden daha çok çabala, senden daha faziletli ve sanatkar ol." [8]

Büyük girişimci Emir Temur'un Orta Asya halklarının ekonomik, kültürel, siyasi ve sosyal yaşamının iyileştirilmesi yönündeki hizmetleri son derece büyüktür.

Büyük general Emir Temur da devlet işleri gibi aile kurma meselelerine de çok ciddi önem verirdi. Ev sahibi, özellikle gelin seçimi konusunda şu düşünceleri dile getirdi: "Oğullarımı, torunlarımı, akrabalarımı evlendirme endişesi taşıdığım için gelin aramaya önem verdim. Ben bu işi devlet işine eşit sayıyordum. Gelin olmanın soyunu, yedi gülü sordum. Özel kişiler aracılığıyla sağlığını ve fiziksel olgunluğunu belirledim. Gelin adayı nesep, ahlâk, sağlık ve kuvvetle her türlü kusurdan arınmışsa, memlekete büyük bir nikah ve düğün verdim. [3]

Her şeyden önce, çocukların yetiştirilmesinde ebeveynlerin ruhsal ve fiziksel sağlığına büyük taleplerde bulunur ve devletin başı olarak gençlerin içki ve sigara gibi zararlı ahlaksızlıklara ve lükslere düşkünlüğüne karşı çıkar.

Emir Temur, çocuklarının ve torunlarının eğitimine özel önem veriyor ve eğitimlerini yalnızca Bibikhanım gibi saygın prenseslere emanet ediyor. Bu beceriler küçük çocukları ahlak bilimine hazırlar, örneğin görgü kuralları: konuşma kültürü, başkalarının önünde nasıl davranılacağı, yemek yeme kültürü, yetişkinlere karşı dikkatli olma, sorulara cevap verme.

Özellikle sahibi, oğlu Shahruxh Mirzo'yu, çok sevdiği torunları Muhammad Sultan Mirzo'yu, Halil Sultan Mirzo'yu, Ulugbek Mirzo'yu ve diğer torunlarını Saray Mülk Hanım'a emanet etti.

Timurlular döneminde soyluların çocuklarının 4-5 yaşlarından itibaren ilahiyat ve ahlak bilgisi edinmesi teşvik ediliyordu. O dönemde iki tür medrese vardı. Birincisi bilgi veren medreseler, ikincisi

ise yüksek öğrenim veren medreselerdi. Bu eğitim kurumlarında ilahiyatın yanı sıra fıkıh, mantık, matematik (riziyot), geometri (handasa), astronomi (ilmi hayat), tıp, coğrafya, Arap dili ve diğer dersler de okutulmaktaydı. Aynı zamanda eğitime yeni başlayan şehzadelere eğitici değeri olan kısa öyküler okundu.

Abdurrahman Cami 15. yüzyılda yaşamış düşünürlerden biridir. Abdurahman Cami'nin eğitim ve ahlak görüşleri eğitimin amacını, içeriğini, biçimlerini ve yöntemlerini ön plana çıkarmıştır. Abdurrahman Cami, insanın olgunluğunun ilk ölçütünün eğitim seviyesi olduğunu düşünüyordu.

Abdurrahman Cami, "Haft Avrang"ın ilk destanı olan "Tuhfetül-ahrar"da bilginin insan hayatındaki önemini göstererek, bilginin insanın her türlü sorununu çözmeye yardımcı olduğunu göstermektedir. Ayrıca ünlü destanı "Altın Sırtlar"ın "Sevgili Çocuğa Öğütler" başlıklı bölümünde de bilim adamı, her gencin eğitim alması gerektiğini vurguluyor. Cami'ye göre insan hayatı çok kısadır, onu israf etmemelidir:

İlim yoluna adım atın, çünkü bu yol bereketlidir,
Ama hayatınızın yolu çok kısadır; bir an.
Herkes yeni bir hayatı hak eder.
Bilginiz varsa sonsuza kadar yaşarsınız.
Bilgi edindin mi, daima ona göre hareket et,
Bilginiz işe yaramazsa zehirsiniz demektir.

Hatta Abdurahman Cami bu eserinde ilmin insan için önemini vurguluyor ve insanın yaşamı boyunca edindiği ilmin peşinden gitmesi gerektiğini söylüyor.

Büyük şair ve düşünür Alisher Navoi'nin eserlerinde aile eğitimine özel önem verilmektedir. Özellikle çocukların anne ve babalarına saygı duyması, onları onurlandırması, söylediklerinden sapmaması gerekir. Kuşkusuz onun bu tür şiirleri genç kuşakta anne-baba sevgisini eğitmeye hizmet ediyor. Mesela onun şu dörtlüğü bizim görüşümüzün açık bir delilidir:

Kelimelerden duman çıkarmayan kalem hariç,
Khatlaridin bir kenara atılmış bir adımdır.
Kibar ol ve hizmet et,
Oyuncak bebek gibi kaba olma,
Sonra merhamet dileyin,
O kategoriye merhamet edin.

Sonuç olarak, düşünür Alisher Navoi'nin eserlerinin günümüzde aile eğitimi açısından hala büyük önem taşıdığını belirtmek gerekir. Çünkü Alisher Navoi, mükemmel bir insan yetiştirmenin temel taşının her şeyden önce ailede atıldığını belirtti.

Husayn Vaiz Koshifi, gençlere uygun eğitim verilmesinin gerekliliğini bilimsel ve teorik olarak haklı çıkaran ünlü bilim adamlarından biridir.

İnsanı dünyadaki en yüce yaratık olarak kabul ediyor ve ahlakın onun dekorasyonu olduğunu söylüyor. Olumsuz ahlak sahibi insanları kınamakta ve onların topluma büyük zararlar verdiklerini bir takım hikâye ve rivayetlerle göstermektedir. Koshifi, iyilik ve kötülük, adalet, vicdan ve görev kavramlarını tanımlar.

Ahlâk ve ahlâk eğitimi konusunda "Ahlaki Muhsini" adlı eseri dikkat çekicidir. Bu eserinde gençlerin gelişiminde eğitimin rolünü son derece değerlendirerek eğitimin sınırlarını, koşullarını, şekillerini ve işaretlerini açıklamaktadır. Örneğin gençlere yol gösterici olarak bir müridin öğretmenlerine nasıl davranması gerektiğine ışık tutuyor: "Müritlik binasının ne olduğunu sorarlarsa, ona vasiyetle cevap ver." Sana bir şey sorarlarsa, onun cennet ve itaat olduğunu söyle. Samo (işitme) ve taotun ne olduğunu sorarlarsa, öğretmenin söylediğinin ruhun kulaklarıyla duymak, tüm kalbiyle kabul etmek ve bunu bedeninin organları aracılığıyla pratikte yapmak olduğunu söyleyin. Öğrenciler bunun neden iyi olduğunu sorarsa, bunun saf inanç olduğunu söyleyin, çünkü yalnızca inanç kişiyi iradesine kavuşturur. [9]

Ayrıca düşünür müridliğinin adabından bahsederken bunun sekiz şartı olduğunu ve müridin bu şartları yerine getirmesi halinde müridlik amacına ulaşabileceğini öğretir: "Öncelikle resepsiyona girerken veya resifi görürken. Öğretmenim, önce öğretmeni selamlarım. İkincisi ise öğretmenin önünde az konuşmaktır. Üçüncüsü başı öne doğru eğik tutmak, dördüncüsü ise gözleri her yöne çevirmemek. Beşincisi; soru sormak istiyorsanız önce öğretmenden izin alın. Altıncısı öğretmen cevap verdiğinde itiraz etmemek. Yedinci, öğretmenin önünde başkaları hakkında dedikodu yapmamaktır. Sekizincisi, otururken ve ayakta dururken tam saygıyı korumaktır. [9]

Genel olarak Koşifiy, eserleriyle gelecek nesillere değerli bir miras bırakan ilim adamlarından biridir. O, çağının ileri düzey bir düşünürüydü ve insanın diğer varlıklardan farklı yönlerini göstermeye çalışmıştı.

19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başlarında, Tatar bilim adamı Rezauddin ibn Fahraddin'in "Aile" adlı eseri, aile ve evlilik, ailedeki kişiler arası ilişkiler, ebeveynlerin çocuklara karşı görevleri, çocukların ebeveynlere karşı görevleri konularını ele alır, aile ve çocuk eğitiminde kadın ve erkeğin rolü konuları ele alınmaktadır.

Rezauddin ibn Fahraddin bu eserinde evlilikle ilgili şunları ifade etmektedir: "... Evlilik meselesini İslam şeriatının büyük emirlerinden biri olarak bilerek, aile yaratmanın da aile yaratmanın da gerekli olduğu bilinmektedir. Bu konuda ülkede çok sayıda yönetmelik yayımlandı. Zamanı geldiğinde aile için kurallara uyanlar, ailelerini güzel bir şekilde kuracak ve sonunda bu küçük ülkeyi yönetebileceklerdir. Bu nedenle az çok hayatlarını mutlu geçirirler ve geri kalan birkaç saati de bereketlidir."

Allame Rezauddin ibn Fahraddin, kadının ailedeki rolünün büyük olduğunu vurguladı: "... Aile bir gemiye benzetilirse, geminin kuyruğu (dümeni) hanımın kontrolündedir. Nasıl ki nehirde büyük güce sahip bir gemi kuyruğun hareketini takip ediyorsa, ülke örneğinde aileler de aile içinde eşin hareketini takip eder. Gözümüzün önündeki milletlerin durumu ile kadınların durumunun aynı zamanda değerli olması bu iddianın doğruluğunu ispat etmektedir. Hanımları eğitilmiş olan bir millet iyi eğitimlidir, hanımları eğitimsiz olan bir millet eğitimsizdir, hanımları çalışkan, atılgan ve iradeli bir millet zengin, hanımları tembel ve israf eden bir millet mutlaka fakir ol." [11]

Türkistan'da modernist hareketin kurucularından olan Mahmudhoja Behbudi, eserlerinde genç nesile doğru bir eğitim vermeyi, onlarda ilim ve aydınlanma arzusunu uyandırmayı, bilime ve bilime ilgiyi artırmayı amaçlamaktadır. aydınlanma. Örneğin "Padarkush" dizisinde Mahmudhoja Behbudi, gençleri bazı meslek ve bilimleri öğrenmeye teşvik etmenin toplumdaki aydınların görevi olduğuna inanıyor. Dolayısıyla düşünür-aydın imajı örneği, ebeveynlere çocuklarının yetiştirilmesi ve eğitimi konusunda kayıtsız kalmamaları gerektiğini hatırlatıyor: "Şimdi yeni ve farklı bir zaman. Bu dönemde bilgi ve beceriden yoksun insanlar gün geçtikçe mallarını, mülklerini, donanımlarını kaybedecek, ahlakları ve itibarları kaybolacak, hatta dinleri bile zayıflayacaktır". [6]

Alloma, eserlerinde çocuk davranışlarının oluşumuna artan ilgiden ve bu konuda ebeveynlerin sorumluluğunun artmasından defalarca bahsediyor. Ona göre çocuğun ahlâkı gençliğinden itibaren şekillenir, bunun için öncelikle anne-babanın çocuğa her bakımdan örnek olması, daha sonra öğretmenin çocukların ahlâk eğitimine özen göstermesi gerekir.

Abdulla Evlani, Cedidî hareketin parlak temsilcilerinden biri, eğitim âlimidir. Alloma'ya göre yetiştirme süreci çocuğun doğduğu günden başlayıp yaşamının sonuna kadar devam ediyor. İleri eğitimi kim ve nerede sağlamalıdır? - sorusuna eğitimin ailede başlaması, ardından mektep ve medresede devam etmesi gerektiğini vurguluyor. Bu çalışmada vatanseverlik eğitimine özel önem verilmektedir. Bu nedenle yazar bir bölümün tamamını Anavatan konusuna ayırmıştır. Ona göre insan sadece Anavatanı sevmekle kalmamalı, onunla gurur duymalı, yaptıklarıyla ülkenin kalkınmasına katkıda bulunmalıdır.

Avloni'ye göre çocuğun ahlak eğitimi üzerinde aile ortamı ve çocuğun çevresindeki kişilerin etkisi büyüktür. Çocuk eğitimini aşağıdaki bölümlere ayırır:

1. Eğitim zamanı. Bu bölümde Avloni, eğitimin küçük yaşlardan itibaren verilmesinin gerekliliğini, bunun sürekliliğini ve ebeveynlerin, öğretmenlerin, hükümetin ve diğerlerinin çocuk eğitiminden eşit derecede sorumlu olduğu gerçeğini göstermektedir. Ona göre, "Eğitim özel bir mesele değil, milli, toplumsal bir meseledir. Her milletin gelişmesi ve devletlerin gücü birçok bakımdan nesillerin eğitime bağlıdır. Eğitim birkaç aşamadan oluşur - ev, anaokulu, okul ve halk eğitimi.

Avloni'nin eserlerinde bilginin edinilmesine özel önem verilmektedir. Ona göre bilgi edinmek kendiliğinden gerçekleşmez. Bu da kişinin çalışmasını ve yeteneğini gerektirir.

Abdurauf Fitrat, Özbek edebiyatı ve kültürünün büyük temsilcilerinden biridir. Fitrat'ın "Aile" adlı eseri dikkate değer bir eserdir. Bu eserinde ailenin toplum ve insan hayatındaki rolünü ortaya koymaya çalışmış, ayrıca ailede sağlıklı çocuk doğurmanın yollarını, anne-babanın çocuk yetiştirmedeki görevlerini analiz etmiştir.

Fitrat'a göre aile, milletin mutlu ve refah geleceğini dahi garanti altına alacak kadar güçlü bir güce sahiptir: "Her milletin mutluluğu ve onuru, kendi iç disiplinine ve uyumuna bağlıdır. Huzur ve uyum, millet ailelerinin disiplinine bağlıdır, ülke ve millet de güçlü olacaktır. Bir ülkenin nüfusu, ahlaksızlık ve cehaletle aile ilişkilerini zayıflatır, disiplinsizliğe izin verirse o zaman bu milletin mutluluğu ve yaşamı şüpheye düşer." [2]

Ayrıca bu eserde müellif, kocaların dikkate aldığı eş seçiminin nasıl olması gerektiği, İslami kurallara göre kadınlara mehir verme usulü ve nikahın nasıl olması gerektiği, karı-koca arasındaki ilişki ve evlilikle ilgili değerli görüşler vermektedir. Ailede büyüyen kız çocuklarının eğitimi.

Fitrat'a göre aile 3 ana bileşenden oluşur. Bunlar: karı koca, çocuklar. Onlar sadece ailenin bileşimi değil, aynı zamanda milletin şerefi ve gücüdür. Çalışmanın ikinci bölümü çocuk eğitimine ayrılmış olup, bu bölümde yazar eğitimi aşağıdaki türlere ayırmaktadır. Bunlar; beden eğitimi, zihinsel eğitim ve ahlak eğitimidir. Bu üç eğitimin uyumuyla kâmil insanın kâmil olacağını söyledi. Fitrat aynı zamanda bu eserinde ahlâk eğitiminin özünü ortaya koyuyor ve ebeveynlerin çocuklarını isteyerek yetiştirmeleri gerektiğini söylüyor. İzleyicilere, bir çocuğu istekli olarak yetiştirmede önemli olanın ebeveynlerin katılığı değil, çocuğa verilen özgürlük olduğunu açıklıyor.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma, "Coğrafi Çevrede Eğitim Yöntemlerinin Aksiyolojik Yaklaşımlarla Tarihsel-İlerici Analizi" başlıklı çalışma, kişisel eğitimin aile içindeki önemine dair derinlemesine bir inceleme sunmaktadır. Bu çalışma, günümüz toplumunun karşılaştığı zorluklar karşısında, genç nesillere aile değerlerinin aktarılmasının ve bu değerlerin korunmasının önemini vurgulamaktadır. Araştırma, ailenin bireyin karakter ve değerlerinin şekillenmesinde oynadığı merkezi rolü ele almakta ve bu süreçte ailenin sağladığı eğitimin tarihsel ve kültürel kökenlerine dair kapsamlı bir bakış sunmaktadır. Araştırmada, Orta Asya'da, özellikle antik dönemlerden bu yana, aile yapısının, evlilik kurumunun ve nitelikli bireylerin yetiştirilmesinin temelini oluşturan değerler üzerinde durulmuştur. Bu bölgenin zengin tarihi, aile içi eğitimin ve sosyal yapıların nasıl geliştiğine dair önemli bilgiler sunarken, bölge alimleri ve bilim insanlarının konuya yaklaşımları, aile değerlerinin korunması ve aktarılmasının toplumsal gelişim için ne denli hayati olduğunu göstermektedir. Çalışma, aile içi eğitimde kullanılan metodolojilerin ve yaklaşımların, bireylerin iyi niyet, erdem, değerler, vatan sevgisi, anne-baba saygısı, çalışkanlık ve cömertlik gibi niteliklerinin gelişimindeki etkilerini incelerken, aynı zamanda bu eğitim yaklaşımlarının tarihsel gelişimine ve ilerlemesine dair aksiyolojik (değerler teorisi) bir analiz sunmaktadır. Araştırma, aile içi eğitimin sadece bireyin kişisel gelişimi için değil, aynı zamanda toplumsal uyum ve kalkınma için de temel bir yapıtaşı olduğunu öne sürmektedir. Özellikle, ailenin genç nesilleri vatanseverlik, toplumsal sorumluluk, karşılıklı saygı ve empati gibi temel değerlerle yetiştirme görevi üzerinde durulmaktadır. Bu süreçte, ebeveynlerin, öğretmenlerin ve toplum liderlerinin rolü, genç nesillerin bu değerleri içselleştirmesini sağlamak ve onları topluma yararlı bireyler olarak yetiştirmek açısından kritik öneme sahiptir.

Bu araştırma, aile içi eğitimin tarihsel ve kültürel temellerini ve bu eğitimin bireysel ve toplumsal gelişim üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde ele almakta, böylece aile içi eğitimin ve aktarılan değerlerin toplumsal ilerleme ve uyum için ne denli önemli olduğunu vurgulamaktadır. Araştırma, aile değerlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılmasının, toplumsal yapıların güçlenmesi ve sürdürülebilir gelişimin sağlanması açısından elzem olduğunu göstermektedir. Araştırmanın odaklandığı temel konu, ailenin eğitimdeki yerini ve toplumun geleceğine katkısını aksiyolojik perspektiften ele alarak, tarihsel ve ilerici bir analiz yapmaktır. Bu çerçevede, aile eğitiminin ve değer aktarımının, bireylerin sosyal, kültürel ve etik gelişimlerini nasıl şekillendirdiği üzerine derinlemesine bir inceleme sunulmuştur. Çalışma, ailenin, bireyin hayatındaki temel değerlerin ve ilkelerin kazandırılmasında oynadığı rolü tarihsel bir bakış açısıyla ele alırken, bu sürecin gelecek nesiller üzerindeki etkisine dair önemli gözlemler sunmaktadır. Araştırmada, aile içi eğitim süreçlerinin ve değer aktarım mekanizmalarının, zaman içinde nasıl evrildiği ve toplumsal değişimlerle nasıl şekillendiği üzerine kapsamlı bir tartışma yer almaktadır. Bu bağlamda, farklı kültürel ve coğrafi çevrelerde aile yapısının ve eğitim metodolojilerinin nasıl farklılık gösterdiği ve bu farklılıkların bireylerin dünya görüşleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırma, aile eğitiminin sadece bireylerin ahlaki ve etik değerlerini şekillendirmede değil, aynı zamanda onların toplumsal ve kültürel kimliklerinin gelişiminde de kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bu çalışma, aile içi eğitim yaklaşımlarının ve değer aktarımının, genç nesillerin toplum içindeki yerlerini ve rollerini anlamalarına nasıl yardımcı olduğunu detaylı bir şekilde ele alır. Araştırma, aile eğitiminin genç bireylerin toplumsal sorumluluk, dayanışma ve işbirliği gibi kavramları içselleştirmelerinde önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, aile içi eğitim süreçlerinin, gençlerin karşılaştıkları sosyal ve etik zorluklar karşısında dayanıklılık ve adaptasyon yeteneklerini nasıl geliştirdiği üzerinde durulmaktadır. Öte yandan, araştırma aile eğitiminin geleceği üzerine de projeksiyonlar sunar. Günümüz dünyasında, teknolojik gelişmeler ve sosyal medyanın yükselişi gibi faktörlerin, aile içi eğitim süreçlerine ve değer

aktarımına etkileri tartışılmaktadır. Bu yeni dinamiklerin, aile yapısını ve eğitim metodolojilerini nasıl dönüştürebileceği ve bu dönüşümün genç nesillerin gelişimi üzerindeki potansiyel etkileri üzerine önemli görüşler sunulmaktadır. Sonuç olarak, bu araştırma, aile eğitiminin ve değer aktarımının, bireysel ve toplumsal gelişimde oynadığı rolü geniş bir perspektiften ele almakta ve bu sürecin gelecek nesiller için önemini altını çizmektedir. Aile içi eğitimin, toplumsal uyum, kültürel çeşitlilik ve etik değerlerin korunması ve geliştirilmesi açısından merkezi bir öneme sahip olduğu vurgulanmakta; aile, toplum ve eğitim sistemleri arasındaki etkileşimin, sürdürülebilir toplumsal gelişim için kritik olduğu sonucuna varılmaktadır.

Kaynakça

- Doniř, A., (19899. "Navodir ul-waqae", - Duřanbe: "Donish", s.339.
- Fıtrat, A., (2000). "Aile veya aile yönetimi prosedürleri"-T. Ma'naviyat, 1:8
- Beruni. (1963). "Mineroloji" - M., s. 256.
- Mahmudhoca, B., (2006). Seilmiř işler. -T.: Maneviyat, s.43
- Marginanni, B., (2002). "Hidaye", Cilt I, Evlenme Kitabı: -T.: Adolat, s.402
- Farabi, E., (2016). "Erdemli insanların şehri". Tařkent: s.320.
- Temur., E., (1992). Emir Temur'un eserleri, - T., s.58
- Koshifi, H. V., (1992). Muhsini'nin ahlakı. - T.: s.126
- Unsurulmaoli, K., (1994). Kaikovus. T. "İstiklal".
- Rahimov S. (1967)."Eğitim ve đretim hakkında Ebu Ali ibn Sina". - T .: "đretmen", s.99.
- Rezauddin ibn Fahrudin. (1991). Aile. eviren: T. Ziyoev. - T .: "Emek", - s.64
- Yusuf Khos Hacib. (1990). "Kutadgu Bilig" - T.: "Yulduza", s.192.

EXTENDED ABSTRACT

In today's violent times, it is important to emphasize the importance of family in personal education, to teach young people to value family and to convey the essence of family pedagogy to young people who are trained in pedagogical direction. All the goodwill, virtue, values, love of homeland, respect for parents, hard work, generosity, etc. in a person. it is first formed in the family. The Uzbek family preserves its strong spiritual values that have been going on for centuries and passes them on to future generations. Dec Jul If there is a healthy atmosphere in the family and good relations between the elders, the young people who grow up in such families will undoubtedly grow up as people who respect their parents, respect their elders, and have a clean heart and tongue. Every parent who is lucky enough to have a child wants to show eternal love to his child, to be proud of his deeds and achievements, to be a loyal citizen of his country. Parents want their children to be knowledgeable, walk on the path of enlightenment and work honestly, and they work tirelessly on this issue, making efforts to provide their child with a good education.

Today, it is an urgent pedagogical problem to teach the young generation to love their parents and the Motherland by educating them in the spirit of family values, and to use the example of parents and adults to educate them in hard work and humanitarianism. Especially in today's youth, the creation of collective knowledge about the family is a responsible task that falls to the state, society, neighborhood and education system, parents. According to the above, it should be noted that the historical roots of family, marriage and raising qualified people in the family have been based on Central Asia since ancient times. In particular, our wise men and great scientists have not only glorified the family as a value with their own views, but also created its legal, moral, economic, social, psychological and pedagogical foundations. In particular, they told the state and society in simple and understandable language what parents should pay attention to in raising a perfect child. In addition, scholars have conveyed the duties of children towards society and parents in the form of proverbs, wisdoms, and advice to young people in their works. Therefore, in today's violent periods, the approaches of our scholars towards the family problem and the education of young people are becoming even more important.

All the goodwill, virtue, values, love of homeland, respect for parents, hard work, generosity, etc. in a person. it is first formed in the family. The Uzbek family preserves its strong spiritual values that have been going on for centuries and passes them on to future generations. Dec Jul If there is a healthy atmosphere in the family and good relations between the elders, the young people who grow up in such families will undoubtedly grow up as people who respect their parents, respect their elders, and have a clean heart and tongue. Every parent who is lucky enough to have a child wants to show eternal love to his child, to be proud of his deeds and achievements, to be a loyal citizen of his country. Parents want their children to be knowledgeable, walk on the path of enlightenment and work honestly, and they work tirelessly on this issue, making efforts to provide their child with a good education.

Today, it is an urgent pedagogical problem to teach the young generation to love their parents and the Motherland by educating them in the spirit of family values, and to use the example of parents and adults to educate them in hard work and humanitarianism. Especially in today's youth, the creation of collective knowledge about the family is a responsible task that falls to the state, society, neighborhood and education system, parents.

Ek bilgiler

Çıkar çatışması bilgisi: Sorumlu yazarlar, çalışmada çıkar çatışması olmadığını kabul etmektedir.

Destek bilgisi: Bu çalışmada, herhangi bir destek alınmamıştır.

Etik onay bilgisi: Çalışma için etik onay gerekmemektedir.

Katkı oranı bilgisi: Çalışma katkı oranı tüm yazarlara eşit dağıtılmıştır.